

Emma Klose Gorodkins tale ved markeringen af 80 året for danske jøders flugt oktober 1943

Taler

Emma Klose Gorodkin
Visuel kunstner, storyteller og
filmskaber

Dato

8. oktober 2023

Sted

Det Kongelige Teater Gamle
Scene

1 Hos farmor og farfar sagde vi "Baruch ata adonai"

Hos mormor og morfar sagde vi "Fadervor"

5 Hos begge "Amen".

Fra en tidlig alder blev jeg klar over, at ens religion, baggrund og etnicitet er afgørende for hvordan nogle mennesker vil behandle dig. Jeg troede, jeg tror, men jeg er ikke ortodoks, at det handlede om mennesker, ikke om du er det ene eller det andet.

10

Jeg gik og troede, men fandt at barndommens naivitet stadig var gemt i mig.

Tid får en anden størrelse jo ældre man bliver,

15

som barn virker tiden uendelig,
som teenager udødelig,
som ung for langsom,
som voksen for hurtig,
som gammel ved jeg endnu ikke.

20

Tiden varer ikke evigt, men det siges at kærlighed gør.

Hvad vi lovede os selv at lære af jødernes historie har verden glemt.

25

Verden har glemt fundamentale humane rettigheder.

Verden har glemt hvad menneske er.

30 *Anledning til flugten; jødeforfølgelserne i Danmark, en del familiemedlemmer
tilfangetaget af Gestapo. Heljøde.* Sådan stod der i ankomstpapirerne da min
familie kom til Sverige. Med sig havde min oldemor og oldefar min farmor på
knap 2 år. De havde været tvunget til at efterlade deres yngste datter i Danmark,
da ingen ville have en baby med på båden da gråden kunne afsløre dem alle. 30
35 fra min familie kom til Sverige. Mens 9 blev sendt til koncentrationslejren
Theresienstadt.

En dag talte min ven og jeg om vores familiers historier og de krige de havde
overlevet. I det jeg fortalte min ven om min families historie og om krigen,
40 kiggede han på mig med store øjne og sagde ”hvilken krig”, for det var i det
øjeblik, at det gik op for mig, at den krig vi i min familie har omtalt som
”krigen”, blot er en ud af mange krige i verden. Og at alle børn af immigranter
og flygtninge har hver deres forståelse af ”krigen” der beskrives i deres familie.
Og selvom den krig han talte om fandt sted år efter, i et andet land, så var
45 smerten ikke meget anderledes end den, som min familie havde båret rundt på.

For selvom det, som kostede dem smerten, fandt sted inden vi blev født, blev vi
alligevel født med smerten. Det er svært at forklare de som ikke kender til den,
om den smerte. Hvordan sætter jeg ord på den, hvordan ser den ud, hvordan
50 føles den?

Og mit bedste svar er ”som et ar der ikke heles, indtil en i familien stopper op og
beslutter sig for at hele det, og selvom det er helet så godt det kunne, så er arret
der stadig, som en påmindelse om at du kommer fra det stærkeste, på trods af at
55 andre ville se dem som de svageste, kunne deres styrke, ikke knækkes. Men når
andre forsøger at gøre det samme som de gjorde mod jøder dengang, som de gør
mod andre mennesker i dag, rives der op i det ar, og helingsprocessen trækker
ud”

60 – det er ikke kun arret jeg har med. Men styrken. For jeg står på skuldrene af de
stærkeste mennesker, der kæmpede for at jeg skulle have et bedre liv. Og det fik
jeg.

Men med det kommer også et ansvar.

Om ikke at se stille til når verden brænder.

65

Vi lever i en tid

hvor folk ved mere om

at skabe os og dem
70 end at bygge bro og hjem.
Hvert år siger de aldrig igen
Alligevel gentager historien sig selv.

Under krigen var min oldemor den eneste der kunne gå på gaden, grundet
75 hendes lyse hud og hårfarve. Min hvide hud beskytter mig mod visse former for
racisme. Men den beskytter mig ikke imod antisemitisme. Min oldemor var
familiens undtagelse. Det er 80 år siden at det i Danmark kunne være farligt at
gå på gaden hvis man havde sort hår, brune øjne og en brunlig hud. Dengang
tog de ikke jøderne om dagen. De fulgte efter dem om dagen, skrev deres
80 adresser ned og tog dem om natten, for befolkningen skulle ikke vide hvad der
foregik. Sagt med min oldemors egne ord.

*For de overlevende stoppede krigen ikke ved krigens afslutning.
Den genleves som et mareridt, som en smerte i hjertet.*

85 Vi lever i en tid hvor sidste generation af holocaust overlevende er i live, til at
viderebringe deres ord.
Vi lever i en tid
hvor undertrykkelse, diskrimination, og ondskab er stigende i Europa og verden
90 over
Vi lever i en tid
hvor nogen hellere kigger den anden vej
end at se det menneske der står foran dem
Hvor mange flere generationer skal lide?

95 For nogle vil hellere spille på frygt, end at gøre det trygt.
Og det er frygten som i sidste ende splitter os ad
I dag er over 110 millioner mennesker drevet på flugt.
Næsten Ugentligt kan vi læse om endnu flere migranter og flygtninge
100 (mennesker) der er druknet.

Hvad verden mangler i dag, er hverken penge, viden eller magt.
Men snare empati og hvem der har adgang til viden og hvordan vi bruger den.

105 **Vil VI styrke vores demokrati, kræver det mere empati!**

Stå ikke her i dag og sig at vi skal beskytte jøderne, men ikke andre mennesker.
Når jeg ser og hører hvad muslimer oplever i dagens Danmark, bliver jeg bange.
110 For om det er jøder eller muslimer de beder rejse hjem, de beder skjule deres religion, så har det rod i samme ondskab.

Vi er ikke mod hinanden, men mod den ondskab, der ønsker at få os fra hinanden.

115 Måned efter måned, fortæller jeg min families historie, når jeg møder skoleklasser fra hele landet.
At genfortælle deres historie, handler ikke kun om at lære om jødernes historie. Det handler om at lære af historien. For hvis vi ikke forstår den, kan vi ikke sikre
120 os, at det ikke sker igen. Og måske er det derfor at verden i dag ser ud som den gør.

For det startede ikke med at nogle mennesker pludselig skulle forlade deres hjem. Det startede med en bestemt måde at beskrive andre på, det startede med
125 fremmedgørelse, og en overbevisning om, at nogle mennesker skulle være mindre værd end andre. En tankegang som andre hoppede med på. Det er sådan, en optakt til en forfølgelse starter, det er sådan optakten til en flugt starter, det er sådan, at et holocaust kan ske.

130 En dag spurgte jeg en af 3. klasserne jeg underviste, om de kunne huske historien om Moses.

En elev rakte hånden op og sagde ”det var vidst nok noget med en dreng der blev lagt i en sivkurv og voksede op i en anden familie. Han hed vidst nok Mozart.”

135 Mozart eller Moses.

Så fortæller historien os om Moses, at en mor vil gøre alt for at redde sit barn, som min oldemor der blev tvunget til at efterlade sin nyfødte datter og skjule hende i Danmark indtil krigen var slut.

140 I aften mindes vi de som gik bort, de som blev myrdet, de som var sig selv, de som sagde fra, de som blev ofre, de som satte sit eget liv på spil.

I aften er ikke kun en speciel aften fordi vi mindes dette, men også fordi at det i dag d. 8. oktober var præcis den dag min familie flygtede, på samme tidspunkt som vi er her nu.

145 Min oldemors to børn overlevede,

de sidder her i aften,
min farmor og hendes søster,
takket være gode naboer og venner som hjalp dem.
150 I vil for altid have min dybeste respekt.
Hertil er ord ikke nok, selv ikke når de kommer fra hjertet.

Efter krigen kunne min familie vende hjem til deres lejlighed i Nordvest, som
stod som da de forlod den, takket være deres naboer der i knap to år havde
155 vandet deres blomster og fået det til at ligne at der var nogen hjemme.

En lille forskel, kan gøre en stor forskel.

Mens de voksne af og til må tænke længe over,
160 hvad vi har tilfælles i jødedommen, kristendommen og islam,
går der ikke længe før en 3 klasse svarer
”At vi alle er mennesker”
så hvornår gik vi fra at være børn og venner,
til at være voksne med fjender?

165 Af og til bliver jeg stadig spurgt
”Hvad skal du med det der ”jøde noget””
Det her er hvad jeg skal,
fortælle mine ord fra hjertet
170 så de aldrig bliver glemt
for jeg ved, at det er det hele værd
når en lille pige fortæller mig, at jeg er den første hun har kunne spejle sig i,
at hun ikke længere skal frygte at fortælle,
at hun er jøde inden i.

175

Kilde

Manuskript modtaget fra taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler

Kildetype

Digitalt manuskript

180

Tags

Mindetale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/emma-klose-gorodkins-tale>